

Monumentnummer*: 531545

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 april 2014
Kadaster deel/nr 82655/140

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nigtevecht Stichtse Vecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Vreeland betonnenwerken Fort Kijkuit

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Vreeland A 1766

Omschrijving**

Cluster 14. Groepsschuilplaats 1916/II.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SCHUILPLAATS TYPE 1916 / II als vroeg-20ste-eeuwse toevoeging aan de bestaande verdediging. Het exemplaar bevindt zich ongeveer 25 m ten zuidwesten van de VIS-kazemat Vreeland, net buiten de sloot die de Militaire Landgrond ter plaatse markeert. Schuilplaatsen type 1916 / I en 1916 / II zijn volgens min of meer uniform of standaardontwerp in 1916 en 1917 op meerdere plaatsen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie gebouwd. Er liggen - behalve aan de Nieuwe Zuider Lingedijk - onder meer exemplaren bij Fort Vuren en bij de Batterij onder Brakel, alsmede in de omgeving van Vreeland. Dergelijke betonnen schuilplaatsen lagen gewoonlijk in de directe nabijheid van aarden geschutopstellingen en loopgraven, aan de keelzijde van de dekking. De gesloten voorzijde of frontzijde van de schuilplaatsen was gedekt door een grind- of puinkist, of door aardwerken die deel uitmaakten van een dijk, een glacis ter bescherming van de loopgraaf of een gedekte weg. Deze puin-, grind- of aardwerken zijn soms niet meer aanwezig of nog slechts met moeite herkenbaar, terwijl ook de sporen van de aarden batterijen meestal voor een groot deel zijn uitgewist. Het type 1916 / I en 1916 / II (ook wel type 1917 genoemd) bleek bij proefnemingen erg kwetsbaar te zijn. Er zijn niet veel exemplaren van dit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

experimentele type gebouwd.

Omschrijving

De SCHUILPLAATS TYPE 1916 / II bij Vreeland is een éénlaags, in gewapend beton uitgevoerd, schervvrij, militair onderkomen, dat beschutting kon bieden aan 8 manschappen infanterie / artillerie. De groepsschuilplaatsen 1916 / II zijn gebouwd op een rechthoekig grondplan van ongeveer 6,50 x 1,50 x 1,90 m (b x d x h). De schuilplaatsen zijn gebouwd volgens ongeveer achtkantig cilindrisch model dat afketsen van scherven moest bevorderen. De lange gevels, het dak en de buitenzijde van de vloer vertonen dan ook een stompe knik over de volle lengte. De beide blinde zijgevels zijn verticaal uitgevoerd. De groepsschuilplaatsen Type 1916 / II zijn als monolithische betonnen werken geconstrueerd en waren via twee toegangsopeningen aan de loopgraafzijde of keelzijde, toegankelijk. Deze enkele tientallen centimeters boven terreinniveau gelegen toegangen zijn omgeven door verticale, rechthoekige verdikte betonnen omlijstingen. De schuilplaatsen waren afsluitbaar door middel van ijzeren luiken. De toegangen zijn later meestal dichtgezet door middel van metselwerk of beton, maar in enkele gevallen zijn ze nog open of opnieuw geopend.

Waardering

De SCHUILPLAATS TYPE 1916 / II bij Vreeland in de Vreelandseweg is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende meer dan een eeuw is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op:

- a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw),
- b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (20ste eeuw)
- c. het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw)

Het betreft hier een onderdeel uit de periode 1914-1918 dat gebouwd is als betonnen manschappenschuilplaats.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het herkenbaar als onderdeel van een gedeconcentreerde verdedigingslijn is toegevoegd aan het bestaande fortificatiesysteem en het vertegenwoordigt zeldzaamheidswaarde omdat er weinig van dit type betonnen werken zijn gebouwd en omdat het als betonexperiment geldt.

* Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard en laat zich als gebouwd onderdeel nog goed in het veld herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument